

Nekrologi

V SPOMIN
 PROF. DR. MARTINU JANKU
 (28. 9. 1942–8. 5. 2003)

Jože Trontelj

Dne 10. maja 2003 smo se na pokopališču na Robu (na Medicinski fakulteti v Ljubljani je bila žalna seja 12. maja 2003) poslovili od prof. dr. Martina Janka, dr. med., odgovornega urednika Zdravniškega vestnika.

Prijatelju ob odprtem grobu

Poslavljamo se od zelo posebnega človeka. Človeka, kakršnih se na vsakih sto let rodi malo. Martin Janko, za prijatelje in znance Žane, je v sebi združeval vrsto izjemnih lastnosti in je svoje življenje bogato napolnil z redkimi dosežki. Ni bil samo odlični zdravnik, velik naravoslovec in talentiran učitelj s prirojenim pedagoškim žarom. Bil je tudi človek redkih naravnih darov, dobrosrčen, mož izjemne senzibilnosti, rahločuten in ljubeč, do zadnjega vlakna pošten in zvest prijatelj. In nazadnje, bil je obilno obdarjen z modrostjo, ki naredi človeka skromnega. Res, bil je skromen do samopozabe.

Spodobi se, da se vsaj na kratko spomnimo poklicne poti, ki jo je v svojem bogatem življenju prehodil naš dragi pokojnik. Bil je nadarjen, izvrstno izobražen in vesten zdravnik, zdravnik z visokimi etičnimi merili. Svojim bolnikom je bil vedno na razpolago, kolegom pa je bil zmeraj pripravljen ponuditi tehten strokovni posvet. Za vse življenje ga je zaznamovalo nekaj let podiplomskega študija na biološki fakulteti, ki so mu še širše odprla že od prej širok razgled v znanostih, ki jih danes imenujemo vede o življenju. Magister znanosti je postal leta 1973, doktor pa leta 1978. Že istega leta je bil izvoljen za docenta. Na katedri za nevrologijo je zasedel učiteljsko mesto leta 1983. Leta 1985 je postal izredni, leta 1990 pa redni profesor nevrologije. Od leta 1990 je bil tudi predstojnik katedre za nevrologijo Ljubljanske Medicinske fakultete, ki jo je zgledno vodil. Sicer pa je vse svoje poklicno življenje posvetil Inštitutu za klinično nevrofiziologijo, ki mu je bil od leta 1983 do leta 1991 tudi direktor.

Pomembna sled bo ostala za našim kolegom in prijateljem tudi v medicinski znanosti na področju nevrofiziologije in ne-

vroloških ved. Ko sem včeraj listal skozi osem gosto popisanih strani z naslovi njegovih objav, sem se šele prav zavedel vsega velikega znanstvenega opusa dr. Martina Janka. Koliko je bilo odličnih znanstvenih člankov v uglednih mednarodnih revijah, poglavij v knjigah, nastopov pred mednarodno znanstveno javnostjo na kongresih, konferencah in simpozijih. S svojim znanstvenim zanimanjem je posegel v dolgo vrsto medicinskih tem. Posebej opažena so bila in bodo ostala njegova dela na področju mikronevrografije, mikrofiziologije motorične enote, zaznavanja bolečine, fiziologije refleksov medeničnega dna, mehanizmov urinske kontinence, živčno-mišičnih bolezni. Skozi vsa leta svojega strokovnega delovanja je soustvarjal mlado stroko, klinično nevrofiziologijo, ki je tudi po njegovi zaslugi na Slovenskem doživela navdušujoč razcvet. Navdušenju pa se nikoli ni pustil zanesti. Ves čas je ostal kritičen, na trdnih tleh praktične medicine in realnosti v slovenskem zdravstvu.

Velik pečat je pustil tudi v pisani slovenski medicinski besedi. Od leta 1988 je bil odgovorni urednik Zdravniškega vestnika. V tej vlogi je vzgajal v dobrem znanstvenem in strokovnem pisanju celo generacijo slovenskih zdravnikov. Nad kupi rokopisov, poslanih za objavo v našem vestniku, se je sklanjal neštete večerne in nočne ure.

Kot da dela še ni bilo dovolj. Razdajal se je s prevzemanjem številnih drugih dolžnosti. Nekatere so bile tudi zelo odgovorne in izpostavljene. Dve mandatni dobi, od leta 1987 do 1991 je bil prodekan Medicinske fakultete. V letih 1992–1996 je bil dva mandata član komisije za državne nagrade v znanosti. Od leta 1996 je bil član senata Univerze v Ljubljani.

Za temi skopimi in suhoparnimi navedki je neskončno veliko požrtvovalnega, izvrstnega, odgovornega, dragocenega dela. In za tem delom stoji skromen, tih, večini skoraj neopazen, moder in plemenit človek.

Dragi Žane, vse to bogato delo in dosežke si znal velikodušno deliti. Ob njih si vzgajal mlajše kolege in jim skrbno in prizadevno pomagal utirati pot v kakovostno in kritično znanstveno ustvarjanje. Bil si izreden mentor študentom, magistrantom in doktorandom. Tudi svoje zadnje ustvarjalne napore si posvetil uvajanju študentov in zdravnikov v skrivnosti klinične nevrologije, stroke, ki si ji posvetil vse svoje poklicno življenje. Prav te dni bo izšel nov slovenski nevrološki učbenik, tvoja priredba ameriške knjige Klinični nevrološki primeri. Osupljivo veliko si vedel o človeški naravi. In o ljudeh. Marsikoga si intuitivno doumel in spregledal bolje, kot se je razumel in poznal sam. Ustvarjal si pronicljive sodbe, ki pa si jih največkrat obdržal zase. Ob vsem tem vedenju pa si bil prizanesljiv. Nikoli nisi svojega poznavanja in razumevanja porabil v škodo prizadetega, pa če bi si bil še tako zaslužil. Nasprotno, pomagal si urediti marsikateri človeški problem, ki je bil potreben razumevajočega, dobrohotnega, tenkočutnega in modrega posega.

Žane, sprejel si me v ožji krog svojih prijateljev, in to je bil nad vse dragocen privilegij, ki sem ga užival skoraj štiri desetletja. Neštetokrat sem te vprašal za nasvet. Tako si v marsičem vplival tudi na mojo strokovno, celo tudi na življenjsko pot. Seveda se je precejkrat dogajalo tudi nasprotno. Tako kot je med prijatelji prav.

Bil si neprekosljiv poznavalec narave. Bilo je, kot da se z živimi bitji pogovarjaš v njihovem lastnem jeziku. Nepozabno te je bilo videti, kaj vse si znal početi z vrtnicami na svojem vrtu, z ribicami in rastlinami v svojih akvarijih, z ribami v potokih in rekah. Zmeraj znova si presenečal s svojim izjemnim znanjem o rastlinah in živalih, celo o tako posebnih bitjih, kot so endemne ribe v kraških ponikalnicah Balkana.

Ribe, ta čudovita bitja vodnega sveta, v evoluciji tudi naši pravadni predniki, so bile že od otroštva najina posebna ljubezen. Kolikokrat sva bila skupaj na ribiških izletih, sama ali z najinimi ribiški prijatelji – ki so bili tudi med najinimi najboljšimi življenjskimi prijatelji. V zadnjih letih smo te na bre-

govih slovenskih rek s posebnim veseljem srečevali tudi s tvojo zvesto spremljevalko, soprogo Tatjano. Kolikokrat sva potem v dolgih pogovorih v mnogoterih podrobnostih podoživljala te nepozabne ure v naravi – še tedne in mesece, najlepše še tudi leta pozneje. Narava te je obdarila s čudežnim vidom; ta ti je odkrival skrivnosti narave, ki jih tvoji prijatelji nismo mogli zagledati. V zadnjih štirih letih si bil prav v naravi pogosto žalosten, ker ti je ta dar ugrabila bolezen.

Ni pa ti mogla ugrabiti nespornega slovesa enega največjih slovenskih ribičev. Ta sloves ti bo ostal, dokler bo živelo slovensko ribištvo: ne samo zaradi izrednega znanja in čudovitih spretnosti, ampak tudi zaradi globokega razumevanja in spoštovanja narave, ki si ga prenašal na druge. Kajti tudi tu si imel vrsto učencev, ki se bomo tvojih naukov vedno spominjali s hvaležnostjo in z velikim spoštovanjem.

Žane, ko sva bila oba še mlada zdravnika, sem te na tvojo prošnjo nekajkrat spremljal ob obiskih tvojih bolnikov, bolnih na smrt. Pravzaprav to niso bili zares tvoji bolniki. Bili so tvoji sosede, ki so odhajali v bolečinah, ohromelosti, dušenju, tesnobi. Čudovito je bilo videti, koliko dobrega si znal storiti zanje, in kako preprosto je bilo pravzaprav vse to. In to je bilo davno prej, preden smo vedeli za pojem paliativna, blažilna oskrba, in dolgo preden se je razvila posebna medicinska stroka s tem imenom.

Nekaj tega se je ponovilo ob tvojem odhajanju. Hvaležen sem najinim kolegom in kolegicam, ki so zate storili to, kar si bil ti storil za svoje bolnike. Hvaležen sem medicini, ki je, čeprav pozno, šele zadnja leta, sprejela kot doktrino to, kar si sam počel že desetletja prej: ko si znal preprečiti nepotrebno trpljenje, ko si imel znanje in intuicijo, pa tudi modrost in pogum, da si zavrnil mučne poskuse podaljševanja že izgubljenega življenja.

Žane, tudi v svojih zadnjih dneh si na ljudi okrog sebe naredil močan vtis. V svojem trpljenju si bil izjemno možat. Tvojih ustnic vsaj v moji navzočnosti nikoli ni prestopilo kako stokanje. Še pritožba ne. Bolečin, ki so te morale hudo mučiti, nisi maral priznati nikomur, celo svojim zdravnikom ne. Pred tremi tedni, ko sem te na tvojem domu našel v hudi telesni stiski, skoraj nisem mogel verjeti, kaj si si bil pripravil za bolečine: nič več kot blagi analgetik paracetamol.

Dragi Žane, imel si roke umetnika, ki so znale občuteno zaigrati na klavir. Znale pa so, kot sem nekoč, pred skoraj 40 leti, videl na svoje oči, tudi popolnoma razdreti in spet sestaviti zapleten stroj, kot je motorno kolo. Naučile so se narediti šampionsko umetno muho, ne samo neustavljivo privlačno za izbirčne postvri in lipane, ampak tudi umetnino za človeške oči, za povrh pa še trpežnejšo od vseh, ki jih lahko naredi ali kupi športni ribič. Tvoja desnica je v nevrofiziološkem znanstvenem poskusu pogumno zaboljela ostro igelno elektrodo v živec tvoje leveice, virtuozno poiskala senzorična živčna vlakna in vešče raziskovala delovanje tvojega lastnega čutnega živčevja. Tvoje roke so bile v nevrolški preiskavi (ki si jo za generacije slovenskih medicincev in zdravnikov izdelal do popolnosti) z nežnim dotikom sposobne zaznati najzgodnejša znamenja boleznih živčevja tvojih bolnikov.

Tvoje roke so mi pred petimi dnevi predale tvoje zadnje sporočilo, ko te tvoje ustnice niso več ubogale in prek njih kljub tvojemu trudu ni več mogla priti razumljiva beseda. Razumel sem to nebesedno sporočilo, šibki stisk tvoje desnice, skupaj z zadnjim pogledom tvojih utrujenih oči: *Zbogom, prijatelj*. Nisem imel moči, da bi ti odgovoril. Ko sem te obiskal dan pozneje, si bil z duhom že v drugem svetu.

Dragi Žane, oprost mi, da sem ti odzdravil šele zdaj, ob tvojem odprtem grobu. *Zbogom, prijatelj*. Naj ti bo zemlja lahka.

*Začne se s polno obljubo,
Velikega pričakovanja, vzpodbud.
Vse se zdi preprosto, enostavno,
na trenutke celo zabavno.*

*A, to je le začetek začetka,
iz niza najmanjša številka,
le ton iz mogočnega zvonca,
le delček žarečega sonca.*

*Spoznanje za spoznanjem...
s pridobljenim znanjem
polniš si modro glavo,
da nekoč spoznal bi slavo.*

*Dosežeš svoj cilj in slavo,
ponosen na novo postavo,
zazreš se v plodna leta...
in kaj sedaj se ti obeta ?*

*Začetek konca...?
S pozabljeno slavo
in težko glavo,
ne slišiš več zvonca...*

UČITELJU

Uroš Ahčan

Poglej kako je lep in temne laske ima, potlačen nosk in tako je glasen...

Uroš, reči oči, ooočiii... hvala, prosim...

Pazi, kje se zopet plaziš, ne stopaj tako visoko, ne teči prehitro...

Primi žličko z desno roko, takole poglej... vse pojej...

Napiši S, S kot zavita kača...

Naredi nalogo, drži obljubo, bodi priden...

Kakor mehka glina, ki polzi skozi skrbne roke staršev skozi čas otroštva, mladosti in čas zorenja, kot bitje, ki je sposobno misliti in govoriti v okolju prijaznih in zlobnih, med prijatelji in sovražniki, v dežju in soncu, svetlobi in temi... v stvarnem in duhovnem svetu z določenimi značilnostmi.

Čas, s katerim človek razpolaga je neznanka. In kaj je izgubljeni čas, zapravljeni čas, nekoristno porabljeni čas. Je življenje vsota sekund, minut, dni... let. Življenje ni le pojav, ki se izraža s sposobnostjo presnavljanja, rasti in razmnoževanja. Življenje je preprosto obstajanje človeka od rojstva do smrti.

Toda kako misliti in kaj govoriti, kako sooblikovati svet, ki mu pripadamo? Učitelji, vzorniki, prijatelji, pozitivna in negativna čustva sooblikujejo naša razmišljanja in dejanja.

Učitelj ni le človek, ki poučuje kako spretnost, umetnost ali človek s pedagoškim tečajem. Učitelj je človek, ki z dejanji in z besedami oblikuje mlade ljudi, jim kaže smernice in pripelje do skrivnostnih ulic neznanega. Jim vedno stoji ob strani, jih vzpodbuja, pohvali in graja, jih spoštuje...

Z mojim učiteljem in prijateljem si ne moreva več seči v roko, se glasno pozdraviti in nasmejati.

Žaneta ni več med nami.

Ostal bo v spominu kot iskren prijatelj, skromen, miren, pošten, potrpežljiv, pameten, izobražen, naprednih idej, živahnih misli, delaven, ustvarjalen.

Ljubljanica, Radovna, Krka, Sava so tekle skozi najina srca, nauju družile v prostem času in pisale najlepše spomine. Zgodbe o rdeče-pikastih postrevih in borbenih lipanih, požrešnih ščukah in kraljevih sulcih so bile vedno tako žive, globoke in polne... Natančno oblikovanje petelinjih peres, puha rac in dlake srnakov je vzbujalo spoštovanje, zaviranje in veselje. Roji enodnevnic in večerni skok, natančni meti, gibanje muharske palice in brnenje kolesca ... so bili kot jata lastovk, ki še ruševinam dajo nekaj življenja.

In profesor Janko, zdravnik? Ni bil le človek, ki se je ukvarjal z zdravljenjem ljudi in je bil zato posebej usposobljen. Bil je izjemen zdravnik...